

včetně respektu k opačnému pohlaví či jinakosti (včetně zdravotních limitů či handicap) znalosti a dovednosti vedoucí k organizaci sportovních a pohybově zaměřených akcí aj. Výchova ke zdraví pak navazuje na TV mezi své cíle, řadí mimo jiné (RVP ZV, 2023):

- poznávání zdraví jako důležité hodnoty v kontextu dalších životních hodnot,
- pochopení zdraví jako vyváženého stavu tělesné, duševní i sociální pohody a k vnímání radostných prožitků z činností podpořených pohybem,
- využívání osvojených preventivních postupů pro ovlivňování zdraví v denním režimu, k upevňování způsobů rozhodování a jednání v souladu s aktivní podporou zdraví v každé životní situaci i k poznávání a využívání míst souvisejících s preventivní ochranou zdraví,
- chápání zdatnosti, dobrého fyzického vzhledu i duševní pohody jako významného předpokladu výběru profesní dráhy, partnerů, společenských činností atd.,
- aktivní zapojování do činností podporujících zdraví a do propagace zdravotně prospěšných činností ve škole i v obci.

Ačkoliv RVP ZV se v současné době nacházejí v procesu revizí, je zřejmé, že očekávané výstupy TV budou upraveny jen minimálně a dojde spíše ke snížení jejich počtu. Minimální úpravy pak budou vést zejména ke zdůraznění pilířů respektující koncept PG, jako je **vztah a motivaci k pohybu, uvědomování si významu pohybu** pro život a podpora pohybových aktivit jako **předpokladu pro zdraví** ve svém holistickém pojetí. V tomto kontextu někteří naši autoři (6) strukturují PG do oblastí pohybová dovednost, znalost a postoj k pohybovým aktivitám. Dle Whitehead (7) PG zahrnuje motivaci, sebedůvěru, pohybové kompetence, znalosti a porozumění, které si jedinec osvojí, aby mohl udržovat pohybovou aktivitu na odpovídající úrovni po celý život. U PG zdůrazňujeme, že nejde primárně o rozvoj pohybových dovedností, ale také o emocionálním a kognitivním zapojení do pohybu.

Vzdělávací cíle oblasti Člověk a zdraví podle RVP respektují mezinárodně akceptovaná zdravotní doporučení a vnímají pohybovou aktivitu jako základní pilíř zdraví, a to v kontextu biologickém, psychologickém i sociálním.

Lze jednoznačně vnímat odklon od výkonového pojetí TV (tedy ve smyslu „tabulkových“ hodnot) a nárůst významu PG, do které řadíme nejen rozvoj pohybových schopností a dovedností, ale také porozumění významu pohybu a rozvoj pozitivního přístupu k němu. Žáci se v rámci TV seznamují s širokou škálou pohybových aktivit, ale také se učí společně komunikovat, vnímat pravidla, zvládat překážky, rozvíjet svoji odolnost a mnohé další. Pohyb ve škole se však netýká jen TV. Vzhledem ke klíčovému významu pohybu v lidském životě a jeho nedostatku u současných dětí, spolu se závažnými zdravotními důsledky, dostávají školy doporučení na posílení role pohybu ve vzdělávání (1).

Společné vzdělávání

Školský zákon 561/2004 velmi jasně deklaruje „právo na rovný přístup ke vzdělávání“ a „zohlednění vzdělávacích potřeb jednotlivce (§ 2). Na základě tohoto práva by měl být zaručený rovný přístup ke vzdělávání všem dětem. Pokud se vyskytnou okolnosti, které limitují možnosti vzdělávání, používá se v kontextu školní legislativy termín *speciální vzdělávací potřeby* (SVP). Příčinou vzniku SVP může být zdravotní stav, ale i jiné životní podmínky na straně žáka. Školský zákon v § 16 uvádí, že pokud mají žáci se SVP nárok na tzv. *podpůrná opatření*, tedy systémovou podporu usnadňující přístup ke vzdělávání, může se jednat např. o „úpravu organizace, obsahu, hodnocení, forem a metod vzdělávání“, využití asistenta pedagoga, úpravě očekávaných výstupů, individuální vzdělávací plán, ale také systém poradenských služeb a individuální podpory. Podmínky vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami byly dále zpřesněny vyhláškou 27/2016 (8). Vyhláška specifikuje postup při přiznání podpůrných opatření na základě posouzení školským poradenským zařízením (speciálně pedagogické centrum, pedagogicko-psychologická poradna) a dále také konkrétní formy podpory žáka. Podpůrná opatření se poskytují v pěti stupních, přičemž při II.–V. stupni má škola nárok na finanční podporu definovanou tímto systémem a normami.

Pozn: Podle České školní inspekce (2) bylo v roce 2016 více než 17 % žáků středních škol uvolněných z TV. Každý čtvrtý pak má ve vztahu k TV „podpůrná opatření“ v podobě tzv.

úplného nebo částečného uvolnění. Tato opatření mohou být formalizovaná v rámci plánu pedagogické podpory nebo individuálního vzdělávacího plánu, nebo neformalizovaná, jelikož „tradice je silnější než legislativní změny“. Tak vysoké číslo se zásadně rozchází s existujícími daty o zdraví a pohybové způsobilosti adolescentů. Kdyby vzdělávací systém přistupoval ke všem všeobecně vzdělávacím předmětům jako k TV, měli bychom více než 100 000 žáků na středních školách (z cca 450 000) evidovat jen z důvodu jediného vzdělávacího předmětu v kategorii žáků se SVP.

S inkluzivní koncepcí aktuálně platného školského zákona se neslučuje institut uvolňování z TV, který je pozůstatkem z právní úpravy předcházející současnému znění školského zákona. Podpůrná opatření logicky směřují i k oblasti TV a předznamenávají snahu o naplňování práv žáků se SVP. Uvolňování z TV je v praxi uplatňováno podle § 50 školského zákona na základních a podle § 67 školského zákona na středních školách. Ačkoliv se jedná o významnou úpravu vzdělávání včetně změn týkajících se naplňování obsahu, očekávaných výstupů, organizace a celkové podoby vzdělávání, neřídí se jeho uplatňování stejnými postupy jako společné vzdělávání ve vztahu k žákům se SVP. Stěžejní roli tu nehraje školské poradenské zařízení, ale ředitel školy. TV je přitom jediným explicitně uvedeným předmětem s ojedinelými pravidly. Zatímco u ostatních předmětů zůstává uvolnění na vůli ředitele, u TV je tato vůle ředitele výrazně eliminována a ředitel nejčastěji uvolňuje žáka na základě posudku registrujícího lékaře. Přitom závažnost může posoudit sám, podobně jako případně zahájit komunikaci jak se zákonným zástupcem žáka, tak s lékařem. V praxi se tak děje minimálně. V tomto případě tedy klíčovou roli sehrává registrující lékař a zejména závěr jeho posudku. Nesoulad mezi uplatňováním institutu uvolňování z TV a některých dalších norem (např. systému podpůrných opatření) nabývá zásadního významu v souvislosti s jeho jasně patrným nadužíváním, či dokonce zneužíváním. V praxi to vede k nejednotnosti při jeho uplatňování, což způsobuje nerovnost v přístupu ke vzdělání. Ve výsledku tak v současné praxi tento institut není efektivní, legitimní ani opodstatněný.